

neznanstva »hermetičke nauke«

frederik lionel

Rado priznajemo da je kartezijanska metodologija umnogome podstakla procvat moderne nauke. Dekart je dao novu vrednost jednom, u naše vreme opšteprihvaćenom zahtevu, zahtevu da se svako naučno zapažanje nužno mora dovesti u vezu s nekim referencijalnim sistemom u odnosu na koji mu se određuje mesto i pridaje vrednost.

Za Dekarta, taj referencijalni sistem sastojao se iz »velikih načela« dostupnih našem poimanju, »velikih načela« koje bi potvrdila jedna stroga, na razumski izvedenom opitu utemeljena metoda.

Činjenica je da zapažanjem može da se verifikuje svaka teorija. Od zapažanja, međutim, nijedan put ne vodi stvaranju teorije. Ovaj zaključak, koji potiče od Ajnštajna, očigledan je jer svako zapažanje razbija na delove, a zbir delova samo je jedan vid celine koja se uvršćuje u beskonačno veću celinu, a ovu je, pak, moguće pojmiti samo intuitivno.

Ova činjenica iznova daje intuiciji, koja je svojstvo duha, njeno pravo mesto. Ajnštajn je »imao intuiciju« o teoriji relativiteta kad mu je bilo dvadeset pet godina. Još dvadeset pet leta bilo mu je potrebno da je i matematički dokaže.

Referencijalni sistem u čijoj je funkciji eksperimentalno dokazana teorija relativiteta, dovodi tu teoriju u vezu sa zakonima koji vladaju našim univerzumom, zakonima na čijim temeljima izvesne konstante poprimaju vrednost standarda. Primer je brzina svetlosti.

Živimo u veku u kojem je moguće kondenzovati svetlost i postići da materija ispari, u veku u kojem je nauka trijumfalno pomerila i još uvek sve dalje pomera granice onoga što ostaje nepoznato.

Pri svemu tome vlada nespokoj, jer sve veća složenost kao da prkosi hipotezama što ih gradi nauka željna da otkrije odgovor na »ispolinsku zagovetku«, na pitanja »zašto« i »kako« o Univerzumu koji se neprestano širi.

U praskozorje novoga doba čini nam se da je od bitne važnosti ponovo otkriti glavne misli »večite mudrosti«, kako bismo ih prisajedinili savršene skladu konkretnih rezultata koje pružaju nauka i manifestacije duhovnih moći čije je pričuvište u čoveku.

Opaziti u dubinama raznoličnosti treptaj jedinstvenog nastanka, to znači otkriti Arijadninu nit koja od pometnje vodi harmoniji, što je izraz »čuda jedne jedine stvari«, a to »čudo jedne jedine stvari« vodi nas Smaragdnoj ploči.

Prispisana Hermesu Trismegistu, tri puta Najvećem, Smaragdna ploča je, u drevna vremena, otkrivena u rukama starca zvanog u nekoj pećini.

Ova ploča, sačinjena od smaragda, kamena zvanog i »zelena svetlost«, sadrži reči duboke istine, skriveni ključ opazivog sveta.

Središnje reči tvrde »da je ono što je ispod jednako onome iznad, a ono što je iznad jednako je onome ispod, te tvori čudo jedne jedine stvari.«

Hermes je bio mitski učitelj, bajoslovni bog koga su Egipćani zvali Tot. Pošto su ga smatrali izumiteljem matematike, logike, geometrije, šaha i pisma, u egipatskoj »Knjizi mrtvih« pojavljuje se kao bog reči i broja.

Paredra koja mu je odgovarala bila je Maat, boginja harmoničnog porretka. Zvali su je Gospom od Gornje dvorane Suda; u svojoj je kruni nosila uzduž pobodeno pero, obeležje onoga što je pravo. Boginja Maat je imala zadatak da meri duše pokojnika, a Tot-Hermes im je, po zaslugama, određivao putanja s onu stranu groba.

Kao Gospodar Karme, upravo je on dao zlatnu liru Apolonu pomazavši ga za Gospodara Ritma.

Ogroman je uticaj što ga je tokom vekova imala Smaragdna ploča. Sve nauke zvane hermetičkim nadahnjivale su se njome, a naša moderna nauka ponovo otkriva jedinstvo materije u energetskom vrtlogu atomskog jezgra.

»Sve što je iznad jednako je onome ispod, i tvori čudo jedne jedine stvari.«

Čudno jedne harmonične logike, emanacija jednog jedinstvenog zakona i izraz jednog vrhovnog reda. Taj zakon upravlja svekolikim dejstvom energija koje se manifestuju u svetu – od kristalizovanja minerala do mutacija u biljaka, životinja i ljudi.

On na videlo iznosi suštinsko slaganje beskonačno velikog i beskonačno malenog, slaganje između kretanja zvezda i kretanja svetlosnog fotona. On se otkriva u čudesnoj raznovrsnosti oblika koji nestaju i ponovo se rađaju, i on je taj koji spaja kratkoveko s večnim.

Pitagori, koji je u egipatskim svetilštima proboravio trinaest godina, zahvaljujemo što je jednom formulom koja je na izgled bez tajni, ali ima bezbroj implikacija, označio u Tetraktisu taj zakon, i tome učinio razumljivim odnose koji se uspostavljaju u kosmosu.

Kako izgleda Tetraktis? Na prvi pogled, prevarno jednostavno. Sadrži zbir, redosled i odnose četiri prva broja:

$1+2+3+4=10$. Kao celina, Tetraktis podseća na transcendentna svojstva dekade i na dinamične odnose trostranog raščeljenja: $1,1+2,1+2+3$. On otkriva harmonijska svojstva progresije 1, 2, 3, 4 i vodi ritmičkim konsonancama u muzici, kao i zakonima koji upravljaju akustikom.

Zahvaljujući Tetraktisu, u Grčku je uvedena misterijska nauka, nauka o misterijama prirode; izvirala je iz centara za inicijaciju staroga Egipta.

Tetraktis, koji je imao povelikog uticaja na duhove, sadrži, pored brojčane simbolike i odnose fluidičnih sila onako kako su dinamički povezane, a ovo »ideje-vodilje« predstavljaju brojevi u svom stvaralačkom sadejstvu.

JEDAN je as, naceio, paradigmatički broj, a DVA – dijada, prvi ženski parni broj koji predstavljaju materica, mesec, lada ili kovčeg (arka), to jest oblik koji poprima načelo da bi se manifestovalo.

Od brojeva JEDAN i DVA stižemo do broja TRI, trijade, prvog neparnog muškog broja. JEDAN nije broj. Trijada simbolizuje stvaralačku dinamičnost ili manifestovanu inteligenciju.

Preko TRI i DVA, stvaralačka dinamičnost manifestuje načelo sjedinijeno kao oblik.

Transpozicijom, PET postaje simbol izraza stvaralačke moći čovekove i vodi nas postanju. Jabuka, voće s pet ćelija i pet belega, pentagonalne je strukture i na osnovu nije počinje da biva jasnije tumačenje misterijskih nauka. Tako Zmija Večnosti postaje zavodnik koji podstiče Evu da povuče i Adama u veliku pustolovinu – a to je iskustvo egzistencijalne dvojnosti.

Božanska gospodarica, u obliku Zmije Saznanja, podbada arhitijski par da napusti stanje ne-svesti da bi involuirao, evoluirao i uputio se u tajne dvojstva čije je carstvo u svetu prostora i vremena.

U njegovom prostorno-vremenskom širenju, to dvojstvo simbolično predstavlja ČETVORKA ili tetrada. Alhemijski gledano, vatra, zemlja, vazduh i voda, tetrada, predstavljaju četiri stanja materije: čvrsto, tečno, gasovito i plazmatško.

Eto zašto $1+2+3+4=10$ predstavlja meru manifestovanog Svega. Ista se simbolika, u različnom vidu, može naći i u zodijačkom kolu, grafičkoj projekciji kosmičkog ritma i pulsiranja u manifestovanome svetu.

Sve što postoji, bezbrojnim je vezama skopčano s tim pulsiranjem, koje od mikrokosmosa čini verni odraz makrokosmosa.

Još od najstarijih vremena čovek se okretao nebu i, pored beskrajne nebeskog svoda što se nudio njegovome pogledu, govorio i sa zemlje i s visina. Govori je odozgo i odozdo, s neba i sa zemlje, iz duha i iz materije, iz iskazanog i neiskazanog, iz života i postojanja, što su sve na izgled suprotstavljani, ali zapravo komplementarni izrazi. Doživljaj dvojstva doveo je probuđenoga čoveka dotle da se iz premašivanja dva stožera egzistencijalne napetosti rasprsnula ljubav, treći plodni član u koji se upijaju one sputavajuće protivrečnosti koje naše saznanje naziva fatalnošću.

Da bi naše poimanje dospelo s onu stranu protivrečnosti, da bi se opazio taj ritam koji ziba kosmos, koji čini da nam srce tuče i da se kreće zvezde i planete, treba začu u neznanstva sveta u kojem treperi raspored brojeva.

Sveta astrologija je nauka o tome rasporedu, budući da ona otkriva taturu ritmičkih kombinacija na koje smo svi podešeni. Energetski uticaj, zapravo, polarizuje zamišljena osovina, koja spaja planete čiji su prestoli u suprotnosti. Ova osa polarizacije u žihu bi dovela pojave našeg čulima opazivog sveta. Tako su boje koje opažamo vibracije elektromagnetskog polja, vibracije poznatih frekvencija. No, njih, ipak, indukuju skrivene vibracije što ih emanira sedam planeta kosmičke lestvice, te im Sveta astrologija samim tim pripisuje i da daju početni zamah impulsima koje prevodimo kao boje.

Ovo skriveno pulsiranje Venere proizvodilo bi crveno, Sunca plavo, Jupiter ljubičasto, a eksofot, što će reći mesec, kad je Mesec posredi.

Značaj fotosinteze objašnjava nam nauka. Iz fotosinteze se, uz pomoć Sunčevih zraka, rađa hlorofil, koji jedini omogućuje izmenu ugljenika i vodonika u probavljive šećere. Upravo hlorofil daje biljkama hranljivu vrednost i zelenu boju. Bez hlorofila, ne bi mogli opstati ni ljudi ni životinje.

Ako to prenesemo u inicijacijsku simboliku, mogli bismo ustvrditi da Sunce emanira skriveno treperenje koje indukuje plavo, strožer života. S druge strane, Saturn vibrira u opsegu žutoga, a žuto podseća na lišće koje vene, na prirodu koja usniva da bi se ponovo rodila. Pošto su prestoli Sunca i Saturna na suprotnim stranama, skrivene vibracije plavoga i žutoga međusobno se prožimaju.

Plavo pomešano sa žutim opaža se kao zeleno. Merkur, koji se nalazi vrlo blizu Sunčevog prestoka, upija zeleno i isijava ga. Na Zemlji se tada, kao odjek, razvija biljni omotač. Dešava se čudo fotosinteze i hlorofil pretvara Sunčeve zrake u ugljene hidrate ili šećere.

Priroda oživljuje i Venera, ispuštajući crveno, indukuje životno pulsiranje, provodnik života.

Tako se, naizmeničnim ritmom, kreću nebeski i zemaljski mehanizmi. Analogija svake stvari sa svim ostalima omogućava da se prouče sve veze između stvari. Dodajemo da astrologija uspostavlja tu analogiju temeljeći se na simboličnom četvorstvu, tako što okuplja četiri elementa, i na planetarnom sedmorstvu, to jest sedam planeta nebeske lestvice. Raspored njihovih međuodnosa, koji osvetljava filozofija brojeva i Pitagorin Tetraktis, dokaz su da je astrologija daleko od toga da bude prosta brojčana formula, budući da skida koprenu sa skrivenih podudarnosti u odnosima iz kojih se u svet rasprskavaju suštinske vrednosti. Rasprostranjene kroz raznovrsne delatnosti bitisanja, te vrednosti, u mnogostrukim svojim vidovima, oslikavaju imanentnost harmonijske logike u opozivome svetu.

Ova bitna shvatanja, kojih se čovek mora pridržavati ako neće da naruši zakone života, proističu iz reda. Ti se zakoni nahode na svim razinama svoje sveopšte stvarnosti. Oni proizlaze iz analogije kojom se odlikuje sve pojave opazivoga sveta i lako je pojmiti da su zakoni akustike analogni zakonima koji upravljaju gradnjom materije. Dovoljno je rasuti fini pesak po rezonantnoj kutiji violine, pa videti kako se, putem rezonance, a u zavisnosti od zvuka što ga ispušta ova ili ona strana dotaknuta gudaalom, ocartavaju oblici koje poprima priroda, od snežne pahuljice do zavojitosti školjke.

Nebeska astrološka lestvica, ključ svih ritmičkih kombinacija, počiva na dvostrukom Tetraktisu, zbiru četiri prva parna broja i četiri prva neparna broja:

$$(2+4+6+8) + (1+3+5+7) = 36$$

Moguće je pokazati da brojevi Tetraktisa, njihovi kvadrati i kubovi, vode svim ritmičkim ili harmonijskim odnosima kojima se objajšnjavaju rast materije i evolucija prirodnih, organskih i neorganskih pojava. Od ogromne su važnosti višestruke implikacije koje, korak po korak, vode tragom do otkrića dubokog sklada koji svaku stvar povezuje sa svakom drugom, a njega samog s celim univerzumom.

Broj DESET simbolizuje savršenstvo koje je čovek pozvan da pokaže. Čovek ima po pet prstiju na svakoj ruci i po pet prstiju na svakoj nozi, što

treba da ga podseti da hoda na »ispravan« način, da dela na »ispravan« način, da se vlada na »ispravan« način, jer sve što je »ispravno« izraz je savršenoga.

»reflechire« i je, zapravo, čovekov broj, i on treba da podstakne muškarca i ženu da, zajedno, ponovo uspostave savršenstvo koje donosi njihova komplementarnost. Tada, kad stignu u podnožje Drveta Života, moći će da beru plodove svoga iskustva a da ih nikakav kerubin ne spreči da dopjehu do njih.

Navevši Evu na iskušenje, Zmija je postala začetak jednog traganja. Prenosioc tog traganja simbolično je predstavljen geometrijskom figurom-pentagrama ili petokrakom zvezdom. Ta je figura, zapravo, smatrana predstavom sklada tela čovekovog, materijalizovanom projekcijom Duše Sveta.

Pentagram je bio simbol boginje Hator kod Egipćana i Afrodite kod Grka – obe boginje su boginje plodnosti.

Nema razloga za pomisao da filozofija brojeva posebno odgovara samo zapadnjačkoj misli. Sveopšte prisustvo brojeva Tetraktisa isto se tako pouzdano konstatuje i u hinduističkoj podeli zodijaka na 108 navasmi ili ogranaka. Kad se mole, Budisti prebrinu 108 zrna svojih brojanica. I delovi na koje su Indusi računjavali vreme, pokoravali su se zakonu brojeva.

Po jednoj hinduističkoj tradiciji, u stvari, kali-juga – gvozdeno doba – otpočela je 3102 godine pre naše ere i treba da traje 432 milenija.

Bronzano doba, koje mu je prethodilo, trajalo je 864 milenija, to jest dva puta duže od kali-juge. Srebrno doba, pre toga, trajalo je 1296 milenija, to jest tri puta duže od kali-juge, a zlatno doba, prvo od svih, 1728 milenija, to jest četiri puta koliko trajanje kali-juge.

$$1+2+3+4=10$$

s tim što je jedinstvo – gvozdeno doba, a DESET zatvara krug.

Tablica podudarnosti kriptofizičkog uticaja planeta nudi tragaocima osnovu za razmišljanje, i ona će ih odvesti cilju koje teže, samo pod uslovom da dobro utvete činjenicu da »razmišljanje« u sebi sadrži i reč »odraz« (na francuskom: »reflechire« i »reflet«) je odraz što ga šalje kosmos, to tajanstveno ogledalo čiste istine.

TABLICA PODUDARNOSTI

Mesec	Merkur	Venera	Sunce
1	2	3	4
bezbojno (eksofot)	zeleno	crveno	plavo
srebro	iva	bakar	zlatno
ponedeljak	sreda	petak	nedelja
216	27	54	108
re	la	mi	si
Mars	Jupiter	Saturn	
5	6	žuto	
narandžasto	ljubičasto	olovo	
gvožđe	kalaj	subota	
utorak	četvrtak	8	
72	24	fa	
sol	do		

Ova tablica samo je putokaz, a filozofija brojeva – put. On izbija na mesto s kojeg puca veličanstven pogled na uzajamnu zavisnost svake stvari od svih drugih stvari i vodi misteriji i magiji Ritma.

Prevod: Jelena Stakić

BELEŠKA

SVETA ASTROLOGIJA (Ogledalo Velikog Predanja) Frederika Lionela, objavljena 1982. u Editions du Rocher, u prevodu na naš jezik uskoro izlazi u novopokrenutoj biblioteci »Jednorog« (urednik Miodrag Pavlović, izdavač Prosveta, Beograd) Prosveta, Beograd.

m. gibarov, crtez

norma komunikativne zajednice

miroslav prokopijević

Demokratie ist für mich nicht nur eine Tatsache des Verfahrens (wie Werner Becker meint), sondern Demokratie hat eine philosophische Grundlage. Sie ist eine approximative Realisierung einer Idee.

(Karl-Otto Apel, 1976)

Filozofska pitanja nisu nešto što se konstituiše nezavisno od »duhovne situacije vremena«. Naše doba obeležava golemi rast znanstveno-instrumentalnog delanja s jedne strane, što očito nije u funkciji *dominium hominis* na Zemlji, kao i odnosi dominacije, represije i spoticanja. U skladu s tim osnovno pitanje vidim u očuvanju bitno ljudskog i njegovim mogućnostima otpora i kontrole procesa instrumentalno-strategijskog delanja. Retorički, to pitanje ima oblik: kako je moguće očuvanje ljudskosti u uslovima tehnički razvijenog sveta i političke dominacije?

Vezivanje filozofije za duhovnu situaciju vremena ne treba shvatiti tako da bi filozof sada trebao postupati poput poslovnog čoveka, koji na berzi prati razvoj događaja. Trenutni i izolovani tokovi i događaji nisu od interesa za filozofa. Filozof postupa rekonstruktivno utoliko što naknadno konstituira pitanje *qua* pitanje i reflektuje ga.

Pri pokušaju da odgovore na napred navedeno pitanje, neki savremeni filozofi ne polaze od spekulativne upotrebe uma, filozofije povesti, filozofije (samo)svesti itd. – dakle od nekih postavaka koji u misaonom pogledu nisu više delatni. Značenje obrata se može shvatiti ako se kaže da je filozofija jezika postala »prva filozofija«. To ne znači da je neka puka granska disciplina poput filozofije religije, tehnike, istorije itd. došla u vodeći položaj; navedena konstatacija znači da filozofija jezika pruža mogućnost da se temeljna filozofska pitanja sagledaju u novom svetlu, i to pitanja poput slobode, umnog života, drugoga, smisla, racionalnosti, itd.

Osobenost novijih tokova u filozofiji (u odnosu na bližu i dalju tradiciju) je i u tome što se više ne zahteva maksimum racionalnosti, nego se nastoje osvetliti poslednje osnove racionalnosti i propitati koji je to njen minimum u smislu neosporne osnove, da bi se tek onda moglo postaviti pitanje mogućeg maksimuma racionalnosti. Ovi se pokušaji odvijaju u teorijskom kontekstu u kojem scijentizam i pozitivizam pokazuju značajnu inventivnost i svežinu (Quine, Putnam, Davidson, von Wright, Albert, Rorty, Searle itd.). Njihove ideje znatno utiču na formiranje skeptičke klime u današnjem mišljenju kada su u pitanju teorijski problemi, dok u praktičkim pitanjima vode »prebrzoj rezignaciji«. Za tok današnjih rasprava je od posebnog značaja to što se u argumentaciji protiv scijentizma, pozitivizma, decizionizma itd. više ne možemo oslanjati jedino na razmišljanja značajnih mislilaca iz nedavne prošlosti, poput Heideggera, Horkheimera, Adorna, Gadamera, Marcusea, Blocha i dr., delom zato što tle na kojem su stajali više ne može da se smatra plodnim, a delom zbog pitanja, argumenata i postupaka koji više ne mogu da se smatraju živim i delatnim. U odnosu na njihovo vreme, došlo je do promene filozofske i životne scene. Globalno odbacivanje pozitivizma više ne zadovoljava. Potrebno je pažljivo saslušati i analizirati njegove ideje, što zahteva sasvim novi oblik argumentacije. To što je u našoj teoriji recepcija kontinentalnog mišljenja tekla najčešće nereflektovano, pojednostavljeno, uz izrazita ometanja nefilozofskog karaktera itd., ne može biti prigovor protiv otvaranja novim strujanjima u mišljenju i pokušaja da se uz pretresanje ideja njihovih najznačajnijih predstavnika dođe do vlastitog stanovišta.

Jedan rad je premlao da bi se dao račun svim tvrdnjama koje se napred iznose. U redovima što slede može se naći potkrepe za samo neke od njih, dok ostale služe da bi naznačile kontekst, bez kojega bi broj mogućih nesporazuma nesumnjivo bio veći. U ovom tekstu želim da se koncentrišem na osnovnu ideju jednog od vodećih savremenih filozofa, ideju norme komunikativne zajednice Karl-Otto Apela. Za razliku od ranijih radova (up. 24), ovde ću Apela interpretirati prema njegovim najnovijim radovima, uglavnom iz poslednjih 6 – 7 godina.

Najpre bih želeo da se pozabavim njegovom logikom etike (A deo etike) i ispitam status argumentacije u mišljenju (I); potom ću govoriti o B delu etike (II), te razmotriti nekoliko prigovora (vlastitih i drugih autora) (III). Poslednji deo je posvećen generalnom osvrtu na Apelovu misao (IV).

Svi Apelovi naporu vezani za konstituciju etike na novim osnovama, sumarno se mogu podeliti na dva domena: na deo A i deo B etike. Deo A etike bi se odnosio na problematiku konstituisanja etičke norme, anticipacije, priznavanja norme, provođenja diskursa i poslednjeg utemeljenja. Preliminarno bi se mogao okarakterisati kao domen principijelnih pitanja, unutarne »logike« etike ili – nešto klasičnije – kao domen metodoloških pitanja etike. (Ovi problemi su prisutni već dvadesetak godina u Apelovom redu; up. 3, 5, 7, 10, 26, 24, 28). Za razliku od njega, deo B etike nema tako dugu tradiciju u Apelovim radovima, premda su neka razmatranja prisutna već poznih 60-tih godina. Eksplicitno odvajanje dvaju etika susreće se tek u dis-